

ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА УПРАВЛІННЯ ОСВІТОЮ

УДК 378.14 (477)

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.20275554>

Трансформація ролі студентського самоврядування у вітчизняних ЗВО в умовах повномасштабної війни в Україні

Шелемба Михайло Валерійович

здобувач PhD зі спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки»

кафедра загальної педагогіки та педагогіки вищої школи

ДВНЗ «Ужгородський національний університет», м. Ужгород, Україна

<https://orcid.org/0009-0007-2147-997X>

Опачко Магдалина Василівна

доктор педагогічних наук, професор, професор

кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи

ДВНЗ «Ужгородський національний університет», м. Ужгород, Україна

<https://orcid.org/0000-0003-0494-6883>

Прийнято: 01.04.2026 | Опубліковано: 30.04.2026

***Анотація.** Актуальність дослідження ролі студентського самоврядування у час війни зумовлена потребою переосмислення його функцій: від традиційного «вирішення питань навчання та побуту» до виконання місії волонтерського хабу та гаранта прав студентів в екстремальних умовах. Вивчення того, як студентські органи поєднують підтримку освітнього процесу з громадською активністю, дозволяє подолати інертність спільноти та сформувати нову модель лідерства, здатну відповідати глобальним викликам. **Мета.** Комплексне обґрунтування та*

розробка концептуальних засад трансформації студентського самоврядування у закладах вищої освіти в умовах війни. **Методи.** Системний підхід, що розглядає самоврядування як динамічний елемент університетської екосистеми; структурно-функціональний аналіз (виокремлення нових сфер відповідальності та суперечностей у взаємодії з адміністрацією); контент-аналіз нормативних актів і звітів (виявлення викликів академічній свободі та дефіциту автономії); моделювання (розробка концепції професіоналізації з інтеграцією цифрової демократії та міжнародного партнерства). **Результати.** Доведено, що війна радикально трансформувала суб'єктність студентства, перетворивши органи управління на центри кризового менеджменту й цивільного захисту. Волонтерська діяльність стала формою неформальної освіти, що формує лідерські компетенції та соціальну відповідальність. В умовах дистанційного навчання самоврядування виконує роль «інформаційного медіатора», забезпечуючи єдність спільноти. Водночас загострилися системні виклики: формалізм у забезпеченні якості освіти, адміністративний тиск, вигорання активу. Обґрунтовано потребу моделі «інституційного посередництва», де студенти виступають аналітичними партнерами адміністрації, використовуючи інструменти моніторингу та зворотного зв'язку. **Висновки.** Трансформація студентського самоврядування у воєнних умовах підтвердила його життєздатність як інституту демократії, здатного функціонувати в кризових ситуаціях. Запропонована модель професіоналізації, що базується на цифровізації процедур (E-Democracy) та інтеграції в європейський освітній простір, перетворює студентські органи з сервісної структури на суб'єкта стратегічного планування. Таке партнерство визначено ключовою умовою демократизації університетського життя та забезпечення високих стандартів освіти в умовах глобальних трансформацій.

Ключові слова: університетська екосистема, кризовий менеджмент у ЗВО, професіоналізація лідерства, інституційне партнерство, академічна свобода, цифрова демократія, повоєнне відновлення, волонтерська суб'єктність.

Transformation of the Role of Student Self-Government in Ukrainian Higher Education Institutions under the Conditions of Full-Scale War in Ukraine

Shelemba Mykhailo Valeriiovych

PhD Candidate in Specialty 011 “Educational, Pedagogical Sciences”

Department of General Pedagogy and Pedagogy of Higher School Uzhhorod National University, Uzhhorod, Ukraine

<https://orcid.org/0009-0007-2147-997X>

Opachko Magdalyna Vasylivna

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Department of General Pedagogy and Pedagogy of Higher School Uzhhorod National University, Uzhhorod, Ukraine

<https://orcid.org/0000-0003-0494-6883>

Abstract. *The relevance of studying the role of student self-government during wartime is determined by the need to rethink its functions: from the traditional “solving issues of study and everyday life” to fulfilling the mission of a volunteer hub and guarantor of students’ rights under extreme conditions. Exploring how student bodies combine support for the educational process with civic engagement helps overcome community inertia and shape a new leadership model capable of responding to global challenges. Purpose.* To provide a comprehensive justification and develop conceptual foundations for the transformation of student self-government in Ukrainian higher education institutions under wartime conditions. **Methods.** *The research is based on a systemic approach that views self-government as a dynamic element of the university ecosystem.*

*Structural-functional analysis was applied to identify new areas of responsibility and contradictions in interaction with administration; content analysis of legal acts and analytical reports revealed challenges to academic freedom and institutional autonomy; modeling was used to design a prospective concept of professionalization integrating digital democracy tools and international partnership. **Results.** It was proven that the war radically transformed student agency, turning self-government bodies into centers of crisis management and civil protection. Volunteering became a form of non-formal education fostering leadership competencies and social responsibility. Under distance learning, self-government plays a critical role as an “information mediator,” ensuring cohesion of a dispersed student community. At the same time, systemic challenges intensified: formalism in quality assurance, administrative pressure, and burnout of leaders. The need for an “institutional mediation” model was substantiated, where students act as analytical partners of administration, using monitoring and feedback tools. **Conclusions.** The transformation of student self-government under martial law confirmed its viability as a democratic institution capable of functioning in crisis situations. The proposed model of professionalization, based on digitalization of procedures (E-Democracy) and integration into the European educational space, redefines student bodies from service structures into full-fledged actors of strategic planning. Such partnership is identified as a key condition for democratizing university life and ensuring high standards of education amid global transformations.*

Keywords: *university ecosystem, crisis management in higher education, leadership professionalization, institutional partnership, academic freedom, digital democracy, post-war recovery, volunteer agency.*

Постановка проблеми. У сучасних умовах повномасштабної війни в Україні заклади вищої освіти (ЗВО) опинилися в епіцентрі суспільних трансформацій, що зумовило докорінну зміну ролі студентства у

життєдіяльності університетів. Відповідно до Закону України «Про вищу освіту», студентське самоврядування визначається як право і можливість здобувачів освіти самостійно вирішувати питання навчання, побуту та захисту своїх інтересів. Проте сьогодні цей інститут вийшов далеко за межі суто внутрішньо університетських справ, перетворившись на дієвий інструмент цивільного спротиву та кризового менеджменту.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Функціонування студентського самоврядування (далі – СС) в Україні регулюється чинною законодавчою базою, проте наукова дискусія щодо його ролі в університетській екосистемі постійно еволюціонує, особливо під впливом викликів воєнного стану. Аналіз наукового доробку дозволяє виокремити кілька ключових векторів дослідження цієї проблематики.

Теоретико-методологічні основи та соціалізація. Теоретичне підґрунтя СС як управлінської підсистеми, що формує лідерські компетенції, ґрунтовно досліджено у працях О. Войчун та В. Красногорської. Зокрема, О. Войчун акцентує увагу на використанні soft skills та ІКТ як інструментів формування громадянської активності [1]. В. Красногорська розглядає СС як інструмент соціалізації, що сприяє самореалізації майбутніх фахівців [2]. Розвиваючи цю думку, І. Ящук та Н. Казакова визначають самоврядування не лише як структуру, а як педагогічний механізм формування громадянської зрілості, відповідальності та ініціативності [3].

Інституційний та історичний контекст. Питання демократизації освітнього процесу через партнерство студентів та адміністрації аналізують Т. Мисник і В. Аранчій, позиціонуючи СС як невід’ємний елемент системи управління ЗВО [4]. Історичну ретроспективу та еволюцію інституту СС як інструменту самоорганізації у кризові години простежують О. Зленко та О. Ісайкіна [5]. Особливої ваги в контексті нашого дослідження набуває праця Т. Васильчук, І. Спудки та Г. Сигиди [6], які на прикладі післявоєнного

відновлення після Другої світової війни демонструють механізми формування колективної ідентичності та ризики політизації студентського середовища. у фокусі уваги Т. Васильчук та колег - ментальний аспект та створення безпечної середовища для реінтеграції молоді.

У науковій праці Ю. Скиби, Л. Червоної та О. Паламарчук ґрунтовно проаналізовано роль студентського самоврядування як активного суб'єкта та партнера у процесах реформування вищої освіти та забезпечення її якості [7]. Автори виокремлюють державний та інституційний рівні впливу ОСС на прийняття управлінських рішень, акцентуючи на необхідності переходу від формальної присутності студентів у структурах управління до їх реальної участі в процедурах внутрішнього забезпечення якості.

Трансформація в умовах повномасштабної війни. Повномасштабна війна перевела функціонал СС у площину кризового менеджменту. Дослідження С. Заєць та Т. Бережної [8] підтверджують, що цифровізація ініціатив стала ключовим фактором підтримки волонтерства. С. Цимбалюк та І. Дегтярьова [9] наголошують на нових функціях СС: координація зусиль для подолання освітніх втрат; соціальна підтримка в умовах евакуації; адаптація до дистанційного навчання.

Аналіз результатів онлайн-опитування [10] дозволяє верифікувати реальний рівень автономії студентських організацій та ідентифікувати зони конфлікту між адміністративною вертикаллю ЗВО та органами студентського самоуправління в умовах воєнного стану.

Питання інтеграції до європейського простору та міжнародної суб'єктності СС порушують М. Докович та Л. Колісник [11].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми

Незважаючи на значний масив напрацювань, поза увагою дослідників залишається питання професіоналізації студентського самоврядування як стратегічного партнера адміністрації саме в контексті повоєнного

відновлення. Існує нагальна потреба в обґрунтуванні концептуальної моделі, яка б інтегрувала інструменти кризового менеджменту з довгостроковим плануванням, мінімізуючи при цьому адміністративний тиск та забезпечуючи справжню демократичну автономію студентських структур. Саме цей дослідницький розрив (*research gap*) зумовлює вибір теми та напряму нашої статті.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета статті полягає в обґрунтуванні та розробці концептуальних засад трансформації студентського самоврядування з інструменту оперативного реагування на виклики війни у стратегічного партнера адміністрації ЗВО у процесах післявоєнного відновлення та модернізації освітнього середовища.

Для досягнення поставленої мети визначено такі **завдання** :

1. Узагальнити теоретичні засади та проаналізувати зміну функціоналу органів студентського самоврядування під впливом воєнних факторів, зокрема у сферах кризового менеджменту та соціально-психологічної підтримки.
2. Виявити системні детермінанти та бар'єри (адміністративний тиск, дефіцит автономії, формалізм), що обмежують ефективність участі студентських організацій у забезпеченні якості освіти в умовах воєнного стану.
3. Обґрунтувати механізми професіоналізації та інституційного партнерства між студентством та адміністрацією, що базуються на поєднанні оперативних інструментів реагування зі стратегічним плануванням розвитку університету у післявоєнний період.

Виклад основного матеріалу дослідження. Студентське самоврядування – це форма управління, за якої студенти на рівні академічної групи, факультету, гуртожитку, курсу, спеціальності, студентського містечка, іншого структурного підрозділу ЗВО мають право самостійно вирішувати

питання внутрішнього управління. Вищим органом студентського самоврядування є загальні збори (конференція). Виконавчий орган студентського самоврядування може мати різноманітні форми: студентська спілка, сенат, парламент, старостат, студентська навчальна (наукова) частина, студентський деканат, рада тощо [4, с. 589].

Студентське самоврядування в Україні має глибокі історичні корені. Розглядаючи окремі аспекти активності комсомольських організацій вишів України повоєнних років (покоління 1940–50-х років), дослідники зазначають, що саме цим осередкам належала провідна роль у процесі виховання студентської молоді. Вони позиціонувались як авангард суспільно-політичного та патріотичного виховання студентства» [6, с. 133–134].

Цей історичний досвід важливий для сучасного аналізу, адже він демонструє, що студентські структури можуть бути використані як інструмент «ідеологічної стабілізації» зверху. У нинішніх умовах трансформації ролі студентського самоврядування це сприймається з особливим застереженням: ризик повторення минулого полягає у можливості втрати автономності студентських органів; сучасна перспектива вимагає, щоб самоврядування залишалося незалежним представником інтересів студентів, а не лише транслятором офіційної ідеології; європейський контекст підкреслює потребу у демократичних практиках, де студентські органи виступають партнером адміністрації, а не її «продовженням».

Сучасна модель студентського самоврядування бере початок з останніх років існування Радянського Союзу, коли розвивався молодіжний рух опору та відбувалася політизація студентського середовища. Здатність до самоорганізації та рішучість молодих людей стали ресурсом для нового шляху національного розвитку. У закладах вищої освіти студентське самоврядування постає як «особлива форма самостійної суспільної діяльності студентів і аспірантів, спрямована на управління життям колективу, формування

лідерських якостей, відповідальності та духовності. Його діяльність сприяє удосконаленню навчального процесу, підвищенню якості освіти та зростанню соціальної активності молоді» [5, с. 286-287].

Як стверджують автори (А.Зленко, О.Ісайкіна), ця інституція не лише формує лідерські якості та соціальну активність молоді, а й виступає чинником інтеграції української освіти у європейський та світовий простір. Саме усвідомлення необхідності ефективної системи студентського самоврядування визначає успішність подальших реформ та міжнародної конкурентоспроможності університетів.

Важливим аспектом інституційного розвитку ОСС є їхня безпосередня залученість до моніторингу та удосконалення освітнього середовища. Як зазначають Ю. Скиба, Л. Червона та О. Паламарчук, ефективність такого залучення залежить від готовності адміністрації до паритетного діалогу, адже «студентське самоуправління виступає не лише об'єктом освітніх впливів, а й активним суб'єктом, який через систему внутрішнього забезпечення якості освіти спроможний впливати на освітню політику закладу [7, с. 130] . У контексті війни цей суб'єктний потенціал ОСС стає фундаментом для збереження академічних стандартів у кризових умовах.

Правові засади діяльності студентського самоврядування (СС) в Україні детерміновані базовими нормативно-правовими актами: Законами України «Про освіту» [12] та «Про вищу освіту» [13], які закріплюють право здобувачів на участь в управлінні закладом вищої освіти. Ці документи визначають самоврядування як невід'ємну складову громадського управління університетом, проте повномасштабна війна спричинила необхідність швидкої адаптації цих інституційних механізмів до екстремальних умов. Традиційне сприйняття ОСС як інституту «позанавчальної діяльності» в умовах воєнного стану виявилось недостатнім, що зумовило трансформацію цих організацій у складні механізми кризового менеджменту [10].

З початком повномасштабного вторгнення ключовим орієнтиром для діяльності закладів освіти та органів студентського самоврядування став лист Міністерства освіти і науки України «Про організацію освітнього процесу в закладах освіти в умовах воєнного стану» [14]. Цей нормативний документ надав необхідну гнучкість для реорганізації освітнього процесу, де роль ОСС трансформувалася в оперативні штаби. Активісти самоврядування стали ключовою ланкою в організації логістичного забезпечення, евакуації студентів із зон бойових дій та координації волонтерських ініціатив [1, 9]. Така діяльність довела, що ОСС є ефективним суб'єктом управління, здатним забезпечувати стійкість університету в умовах кризи.

Органи студентського самоврядування є громадською інституцією, створеною для представництва інтересів студентів і законодавчо побудованою за аналогією до структури органів влади в Україні [4, с.22]. Ми поділяємо думку автора публікації, що «їх доцільно розглядати крізь призму публічного управління та адміністрування, адже саме цей підхід дозволяє комплексно осмислити розвиток ОСС – від менеджменту й організації роботи до нормативно-правової бази та медіа-складової» [4, с.23].

У контексті трансформації в умовах війни зазначена позиція набуває особливого значення, оскільки студентське самоврядування перетворюється на реальну структуру підтримки студентів у надзвичайних ситуаціях, виходячи за межі формального копіювання державних інституцій та переходячи до площини дієвого кризового менеджменту. Застосування принципів публічного управління створює необхідну рамку для інтеграції студентських голосів у процеси прийняття рішень, що стає критично важливим фактором при адаптації освітнього процесу до дистанційних та гібридних форматів, що забезпечує належну якість освіти. Крім того, посилення соціальної ролі органів самоврядування через медіа-складову та представництво інтересів здобувачів у кризових ситуаціях трансформує їх у

стратегічний канал комунікації між студентством та адміністрацією, перетворюючи самоврядування на ключовий інструмент згуртованості університетської спільноти.

Таким чином, студентське самоврядування слід розглядати не лише як внутрішню організацію представництва, а як елемент публічного управління, здатний інтегруватися у систему університетського менеджменту та виконувати функції інституційного посередника. Це відкриває можливості для його комплексного розвитку й трансформації у кризових умовах та в контексті європейської інтеграції.

За даними доповіді, оприлюдненої в рамках проєкту «Польсько-українська співпраця представницьких організацій ректорів для вдосконалення діяльності закладів вищої освіти», одним із ключових орієнтирів трансформації виступає проєкт Світового Банку «Удосконалення вищої освіти в Україні заради результатів» (2021–2026). У його межах передбачено запровадження Національного опитування студентів та модернізацію системи управління вищою освітою [9, с.43].

Це створює нові умови для активної участі студентського самоврядування як інституційного механізму зворотного зв'язку та партнерства у реформуванні освітньої політики. Запровадження опитування та єдиної інформаційної системи фінансування досліджень змінює роль студентського самоврядування: воно перестає бути лише внутрішнім органом представництва й набуває функцій інституційного посередника між студентами та державними структурами. Така трансформація робить його ключовим учасником у забезпеченні прозорості й підзвітності реформ у сфері вищої освіти».

Волонтерська діяльність студентів під час війни – це не випадковість, а результат попереднього формування громадянської свідомості, де моральна відповідальність стала важливішою за суто дозвілєві інтереси. В умовах

воєнних реалій функції студентського самоврядування трансформуються у підтримку громадянської позиції та патріотизму, що можна трактувати як елемент кризового менеджменту – мобілізацію молоді до відповідальної участі в громадській житті. Ці глибинні ціннісні зрушення зумовили системну перебудову ключових напрямів діяльності студентських організацій, що потребує детального порівняльного аналізу їхнього функціоналу у доперетравматичний та воєнний періоди (див. табл. 1).

Таблиця 1

Трансформація функціональних сфер діяльності ОСС в умовах війни

Сфера діяльності	Традиційні функції (до 2022 р.)	Трансформовані функції (2022–2025 рр.)
Кризовий менеджмент	Організація побутових питань у гуртожитках, дозвілля.	Координація евакуації, облаштування укриттів, логістика гуманітарної допомоги.
Освітній процес	Формальна участь у вчених радах, підписання протоколів.	Адаптація до гібридного навчання, легалізація волонтерства як неформального освіти.
Соціальна підтримка	Розподіл пільг, культурно-масові заходи.	Психологічна реабілітація, створення центрів ментального здоров'я, допомога ВПО.
Комунікації	Анонсування подій в університеті.	Медіа-супровід волонтерства, підтримка горизонтальних зв'язків із релокованими студентами.

Джерело: сформовано автором на основі [1-5; 7]

Важливою функцією ОСС залишається участь у забезпеченні якості вищої освіти, яка сьогодні інтегрована у площину визнання результатів навчання. Зокрема, Наказ МОН України «Про затвердження Порядку визнання у вищій освіті результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти» [15] відкриває нові можливості для студентства. Органи самоврядування у цьому процесі виступають як суб'єкти, що допомагають здобувачам легалізувати досвід, отриманий під час волонтерської діяльності чи вимушеної міграції, тим самим безпосередньо впливаючи на індивідуальні освітні траєкторії та якість підготовки фахівців [9].

Водночас, попри нормативне закріплення прав студентства, залишаються системні проблеми, які гальмують реалізацію цих положень. Аналіз діяльності органів самоврядування свідчить про існування розриву між законодавчими гарантіями та практикою, де залучення до обговорення освітніх програм часто зводиться до формального підписання протоколів. Окрім того, як наголошується у роботах науковців, якість вищої освіти в умовах воєнного стану нерозривно пов'язана з академічною доброчесністю та відповідальністю, які базуються на ціннісних орієнтаціях [10]. Зокрема йдеться про збереження ієрархічних моделей управління в університетах. Зокрема, результати опитування свідчать, що «декларована автономія студентських організацій нерідко обмежується адміністративним втручанням у виборчі процеси та прийняття стратегічних рішень, що перетворює студентське самоврядування на формальне додаток до ректорату, а не на реальний суб'єкт управління» [10]. Це створює ситуацію «імітаційної суб'єктності», де участь студентів у забезпеченні якості освіти є лише процедурною вимогою для акредитації. У цьому контексті інноваційні вектори розвитку університету мають базуватися на новій логіці взаємодії (див. табл. 2).

Таблиця 2

Інноваційні вектори розвитку освітнього середовища ЗВО

Тип інновації	Опис
Технологічні рішення	Впровадження нових технологій у навчальний процес та управління освітніми закладами.
Адаптивні методи навчання	Застосування індивідуалізованих програм та методів, що враховують потреби кожного здобувача освіти.
Глобальна експансія	Розвиток міжнародного співробітництва та обміну досвідом між освітніми установами.
Професійна підготовка	Розвиток програм партнерства із промисловістю для покращення конкурентоспроможності випускників.
Впровадження AR та VR	Використання розширеної та віртуальної реальності для покращення інтерактивності та залучення здобувачів.
Гейміфікація навчання	Використання елементів гри для стимулювання інтересу та мотивації здобувачів освіти.
Екологічна освіта	Розвиток програм, спрямованих на виховання екологічно свідомого покоління та сталість процесу.

Джерело: сформовано автором на основі [5; 10; 11; 7, с.130]

Для посилення ролі самоврядування та реалізації нормативних вимог щодо демократизації управління ЗВО у післявоєнний період нами пропонуються стратегічні шляхи удосконалення діяльності ОСС, систематизовані у Таблиці 3.

Таблиця 3

Шляхи удосконалення діяльності ОСС та механізми їх реалізації

Напрямок удосконалення	Механізм та очікуваний результат реалізації
Діджиталізація процедур	Перехід до верифікованих цифрових платформ для реалізації права на управління, що мінімізує вплив фізичної віддаленості
Публічність та прозорість	Введення обов'язкових звітів ОСС щодо реального впливу на рішення, що долає скепсис студентства щодо формалізму
Система менторства	Впровадження механізмів наставництва для закріплення практики наступності та подолання втрати досвіду через міграцію
Міжнародна співпраця	Використання польсько-українського досвіду для професіоналізації ОСС та залучення ресурсів інституційної стійкості

Джерело: сформовано автором на основі [5; 8; 9; 10]

Таким чином, трансформація функцій ОСС в умовах війни полягає у переході від «сервісної» моделі до моделі «стратегічного партнерства». Подолання проблем функціонування ОСС лежить у площині переходу від декларативного дотримання законодавчих вимог до реального партнерства, де адміністрація розглядає студентів як рівноправних суб'єктів у забезпеченні життєздатності університету в кризових та повоєнних умовах.

Висновки. Трансформація студентського самоврядування (СС) в умовах війни засвідчила його перехід від дозвілєвої моделі до стратегічного кризового менеджменту. ОСС стали критично важливою структурою, що забезпечує логістичну, волонтерську та психологічну підтримку університетської спільноти, довівши свою життєздатність у надзвичайних умовах.

Попри це, виявлено системні бар'єри: формалізм у залученні студентів до забезпечення якості освіти, адміністративний тиск та втрату інституційної пам'яті через міграцію активістів. Ці фактори обмежують реальну автономію та суб'єктність студентства.

Запропонована модель професіоналізації СС базується на цифровізації процедур (Е-Demoscopy), впровадженні системного аналітичного зворотного зв'язку та міжнародному партнерстві. Це дозволяє трансформувати самоуправління із «сервісної служби» у стратегічного партнера адміністрації. Такий альянс є ключовим умовом для демократичної модернізації та успішного післявоєнного відновлення освітнього середовища України.

Список використаних джерел

1. Войчун О. В. Формування громадянської активності студентів університету засобами студентського самоврядування : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.07. Київ : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2020. 25 с.
2. Красногорська В. (2018). Студентське самоврядування як фактор формування соціальної активності молоді. Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія «Педагогіка і психологія». Том 4, № 1, 27-29 https://pp-msu.com.ua/uk/journals/tom-4-1-2018/studentske-samovryaduvannya-yak-faktor-formuvannya-sotsialnoyi-aktivnosti-molodi?utm_source=copilot.com
3. Ящук І., Казакова Н. (2024) Студентське самоврядування як засіб формування проактивної життєвої позиції й громадянської відповідальності. *Молодь і ринок* № 1/221 (2024). С.7-12 DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2024.298631>
4. Мисник Т.Г., Аранчій В.І. Місце і роль студентського самоврядування в житті та управлінні закладами вищої освіти. Вісник науки та освіти, 2023. №4(10). С. 586-593 <https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023->

4(10)-586-593 Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 17.03.2026).

5. Зленко А., Ісайкіна О. Студентське самоврядування як середовище формування соціокультурної активності молоді: історичний дискурс. Соціум. Документ. Комунікація. 2021. Т. 6, № 1. С. 285–315. DOI: <https://doi.org/10.31470/2518-7600-2021-285-315>.

6. Васильчук Т. В., Спудка І. М., Сигида Г. А. Ідеологічна стабілізація та ментальна реінтеграція студентської молоді України після Другої світової війни. Zaporizhzhia Historical Review. 2025. Т. 7, № 59. С. 132–137. DOI: <https://doi.org/10.26661/...>

7. Скиба, Ю., Червона, Л., Паламарчук, О. Студентське самоврядування та його роль у забезпеченні якості вищої освіти . Міжнародний науковий журнал «Університети і лідерство», 14, 127-138. <https://doi.org/10.31874/2520-6702-2022-14-127-138>

8. Заєць С. В., Бережна Т. І. Результати онлайн-опитування «Студентське самоврядування та студентські організації у закладах вищої освіти» : аналіт. звіт / за заг. ред. К. С. Шапошникова. Київ : ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти», 2023. 43 с. (електронне вид.). URL: <https://imzo.gov.ua/rezul-taty-onlayn-opytuvannia-students-ke-samovriaduvannia-ta-students-ki-orhanizatsii-u-zakladakh-vyshchoi-osvity/> (дата звернення: 15.03.2026).

9. Цимбалюк С., Дегтярьова І. Перспективи розвитку вищої освіти у контексті війни та європейської інтеграції : проєкт «Польсько-українська співпраця представницьких організацій ректорів для вдосконалення діяльності закладів вищої освіти». 4 грудня 2024. https://zvo.knu.ua/uploads/p_39_68883736.pdf (дата звернення: 17.03.2026).

10. Результати онлайн-опитування «Моніторинг дотримання принципів академічної свободи в університетах України». URL:

<https://imzo.gov.ua/diyalnist/naukova-robota/rezul-taty-onlayn-opytuvannia-monitorynh-dotrymannia-pryntsypiv-akademichnoi-svobody-v-universytetakh-ukrainy/> (дата звернення: 15.03.2026).

11. Докович М., Колісник Л. Можливості та умови польсько-української співпраці у сфері навчання студентів в умовах воєнних та післявоєнних обмежень в Україні. У: Польсько-українська співпраця представницьких організацій ректорів для вдосконалення діяльності закладів вищої освіти : звіт з циклу 2 реалізації проєкту 2022–2024 рр. / наук. ред. Є. Возницький, І. Дегтярьова. Warszawa : Wydawnictwo Akademickie SEDNO, 2024. 196 с. URL: https://zvo.knu.ua/uploads/n_336_74961732.pdf (дата звернення: 17.03.2026).

12. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення: 17.03.2026).

13. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 17.03.2026)

14. Про затвердження Порядку визнання у вищій освіті результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти : Наказ МОН України від 08.02.2022 р. № 130. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0200-22> (дата звернення: 17.03.2026).

15. Про організацію освітнього процесу в закладах освіти в умовах воєнного стану : Лист МОН України від 06.03.2022 р. № 1/3371-22. URL: <https://mon.gov.ua> (дата звернення: 17.03.2026).